

తైత్తిరీయోపనిషత్

॥ఆనంద వల్లీ॥

హరిః ఓమ్॥ సహ నావవతు॥ సహ నౌ భువక్తు॥ సహ వీర్యం కరవావహై॥ తేజస్వి
నావధీతమస్తు మా విద్విషావహై॥ ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః॥

సహ సజ్జా॥

బ్రహ్మవిదాప్నోతి పరమ్॥ తదేషాభ్యుక్తా సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ యో వేద నిహితం
గుహాయాం పరమే వ్యోమన్॥ సోఽశ్నుతే సర్వాన్కామాన్తస్మాదహ బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి॥
తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః॥ ఆకాశాద్వాయుః॥ వాయోరగ్నిః॥ అగ్నేరాపః॥
అద్యభ్యః పృథివీ॥ పృథివ్యా ఓషధయః॥ ఓషధీభ్యోఽన్నమ్॥ అన్నాత్పురుషః॥ స వా ఏష
పురుషోఽన్నరసమయః॥ తస్మేదమేవ శిరః॥ అయం దక్షిణః పక్షః॥ అయముత్తరః పక్షః॥
అయమాత్మా ఇదం పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా తదప్యేష శ్లోకో భవతి॥[౧]

బ్రహ్మవిదిదమయమిదమేకవిగ్ంశతిః॥॥

అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయంతే॥ యాః కాశ్చ పృథివీగ్ శ్రితాః॥ అథో అన్నేనైవ జీవంతి॥
అథైనదపి యన్త్యంతతః॥ అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్॥ తస్మాథ్సర్వోషధముచ్యతే॥
సర్వం పై తేఽన్నమాపువంతి॥ యేఽన్నం బ్రహ్మోపాసతే॥ అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్॥
తస్మాథ్సర్వోషధముచ్యతే॥ అన్నాద్భూతాని జాయంతే॥ జాతాన్యన్నేన వర్ధంతే॥ అద్యతేఽత్తి చ
భూతాని॥ తస్మాదన్నం తదుచ్యత ఇతి॥ తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమయాత్ అన్యోఽన్నర
ఆత్మా ప్రాణమయః॥ తేనైష పూర్ణః॥ స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ తస్య పురుషవిధతామ్॥

అన్వ॑యం పు॒రుష॑విధః॥ తస్య॑ ప్రా॒ణ ఏ॒వ శి॒రః॥ వ్యా॒నో దక్షి॑ణః పక్షః॥ అపా॑న ఉత్త॑రః పక్షః॥
 ఆకా॑శ ఆత్మా పృ॒థివీ పు॒చ్ఛం ప్రతి॑ష్ఠా॥ తదప్యే॑ష శ్లో॒కో భవ॑తి॥[౧]
 అన్వాదన్తరసమయాత్ప్రాణో వ్యానోఽపాన ఆకాశః పృథివీ పుచ్ఛగ్ం షడ్వీగ్ంశతిః॥2॥

ప్రా॒ణం దే॒వా అను॑ప్రా॒ణన్తి॒ మను॑ష్యాః పశ॑వశ్చ యే॒ ప్రాణో॑ హి భూ॒తానా॑మాయుః॥
 తస్మా॑ధన్వ॒ర్వాయు॑షముచ్యతే॒ సర్వ॑మే॒వ త ఆయు॑ర్యన్తి॒ యే ప్రా॒ణం బ్రహ్మో॑పాసతే॒ ప్రాణో॑
 హి భూ॒తానా॑మాయుః॥ తస్మా॑ధన్వ॒ర్వాయు॑షముచ్యత ఇ॒తి తస్యై॑ష ఏ॒వ శా॒రీర ఆత్మా॑ యః
 పూ॒ర్వస్య॑॥ తస్మా॑ద్వా ఏ॒తస్మాత్ప్రా॒ణమయాత్॑ అన్యోఽన్తర ఆత్మా మనో॑మయః॥ తేనై॑ష
 పూ॒ర్వః॥ స వా ఏ॒ష పు॒రుష॑విధ ఏ॒వ తస్య॑ పు॒రుష॑విధతామ్॒ అన్వ॑యం పు॒రుష॑విధః॥ తస్య॑
 యజు॑రే॒వ శి॒రః॥ ఋగ్దక్షి॑ణః పక్షః॥ సామోత్త॑రః పక్షః॥ ఆదేశ॑ ఆత్మా అధర్వా॒జ్గిర॑సః పు॒చ్ఛం
 ప్రతి॑ష్ఠా॥ తదప్యే॑ష శ్లో॒కో భవ॑తి॥[౩]
 ప్రాణమ్ప్రాణమయాన్మనో యజుర్ ఋక్సామాదేశోఽధర్వాజ్గిరసః పుచ్ఛన్ద్వావిగ్ంశతిః॥3॥

యతో॑ వాచో ని॒వర్త॑న్తే॒ అప్రా॑ప్య మన॑సా సహ॒ ఆన॑న్దం బ్రహ్మ॑ణో వి॒ద్వాన్ న బిభే॑తి
 కదా॑చనే॒తి తస్యై॑ష ఏ॒వ శా॒రీర ఆత్మా॑ యః పూ॒ర్వస్య॑॥ తస్మా॑ద్వా ఏ॒తస్మాన్మనో॑మయాత్॑
 అన్యోఽన్తర ఆత్మా వి॒జ్ఞాన॑మయః॥ తేనై॑ష పూ॒ర్వః॥ స వా ఏ॒ష పు॒రుష॑విధ ఏ॒వ తస్య॑
 పు॒రుష॑విధతామ్॒ అన్వ॑యం పు॒రుష॑విధః॥ తస్య॑ శ్రద్ధై॒వ శి॒రః॥ ఋతం దక్షి॑ణః పక్షః॥
 సత్య॑ముత్త॑రః పక్షః॥ యోగ ఆత్మా మహాః పు॒చ్ఛం ప్రతి॑ష్ఠా॥ తదప్యే॑ష శ్లో॒కో భవ॑తి॥[౪]
 యతశ్శ్రద్ధర్థగ్ం సత్యంయోగో మహోఽష్టాదశ॥4॥

వి॒జ్ఞానం॑ య॒జ్ఞం తను॑తే॒ కర్మా॑ణి తను॑తేఽపి చ॒ విజ్ఞా॑నం దే॒వాస్సర్వే॑ బ్రహ్మ
 జ్యేష్ఠ॑ముపాసతే॒ విజ్ఞా॑నం బ్రహ్మ చేద్యే॒ద తస్మా॑చ్ఛేన్న ప్ర॒మాద్య॑తి శరీ॒రే పాప॑మో హిత్వా

సర్వాన్ కామాన్ఢమశ్నుత ఇతి తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా యః పూర్వస్య॥ తస్మాద్వా
 ఏతస్మాద్విజ్ఞానమయాత్ అన్యోఽన్తర ఆత్మాఽనన్తమయః॥ తేనైష పూర్ణః స వా ఏష
 పురుషవిధ ఏవ తస్య పురుషవిధతామ్ అన్వయం పురుషవిధః॥ తస్య ప్రియమేవ శిరః
 మోదో దక్షిణః పక్షః ప్రమోద ఉత్తరః పక్షః ఆనన్ద ఆత్మా బ్రహ్మ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా
 తదప్యేష శ్లోకో భవతి॥[౫]

విశానం ప్రీయం మోదః ప్రమోద ఆనన్దో బ్రహ్మ పుచ్ఛన్ద్వావిగ్ంశతిః॥౧॥

అసన్నీవ స భవతి అసద్బ్రహ్మేతి వేద చేత్ అస్తి బ్రహ్మేతి చేద్వేద సన్తమేనం తతో
 విదురితి తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా యః పూర్వస్య॥ అథాతోఽనుప్రశ్నాః
 ఉతావిద్వానముం లోకం ప్రేత్య కశ్చన గచ్ఛతీ ౩ । ఆహో విద్వానముం లోకం ప్రేత్య
 కశ్చిధ్నమశ్నుతా ౩ ఉ॥ సోఽకామయత బహు స్యాం ప్రజాయేయేతి॥ స తపోఽతప్యత స
 తపస్తప్తా ఇదగ్ం సర్వమసృజత యదిదం కించ॥ తథ్నష్టా తదేవానుప్రావిశత్
 తదనుప్రవిశ్య సచ్ఛ త్యచ్ఛాభవత్ నిరుక్తం చానిరుక్తం చ నిలయనం చానిలయనం చ
 విజ్ఞానం చావిజ్ఞానం చ సత్యం చాన్వతం చ సత్యమభవత్ యదిదం కించ
 తథ్నత్యమిత్యాచక్షతే తదప్యేష శ్లోకో భవతి॥[౬]

అసన్నేవాథాష్టావిగ్ంశతిః॥౧॥

అసద్వా ఇదమగ్ర ఆసీత్॥ తతో వై సదజాయత తదాత్మానగ్ స్వయమకురుత
 తస్మాత్తథ్సకృతముచ్యత ఇతి॥ యద్వై తథ్సకృతమ్ రసో వై సః రసగ్గ్ హ్యేవాయం
 లబ్ధాఽనన్దీ భవతి॥ కో హ్యేవాన్యాత్కః ప్రాణ్యాత్ యదేష ఆకాశ ఆనన్దో న స్యాత్ ఏష
 హ్యేవాఽనన్దయాతి॥ యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నదృశ్యేఽనాత్మ్యేఽనిరుక్తేఽనిలయనేఽభయం
 ప్రతిష్ఠాం విన్దతే అథ సోఽభయం గతో భవతి॥ యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నుదరమన్తరం

కురుతే॑ అథ తస్య॑ భ॒యం భ॒వతి॑ తత్త్వే॑వ భ॒యం విదుషో॑ఽమన్వా॒నస్య॑॥ తదప్యే॑ష శ్లోకో
భ॒వతి॑॥[2]

అ॒స॒ద్భో॒డశీ॑॥7॥

భీ॒షాఽస్మా॒ద్వాతః॑ పవతీ॑ భీ॒షోదే॑తి సూ॒ర్యః॑ భీ॒షాఽస్మాదగ్ని॑శ్చే॒న్తశ్చ॑ మృత్యు॒ర్థావతి॑
ప॒శ్చమ॑ ఇతి॒ సైషాఽఽన॒న్దస్య॑ మీ॒మాగ్ంసా॑ భ॒వతి॑ యు॒వా స్యా॒థ్సాధు॑యు॒వాఽధ్యాయ॑కః॑
ఆశి॒ష్ఠో దృ॒ఢిష్ఠో॑ బ॒లిష్ఠః॑ తస్యే॒యం పృ॒థివీ॑ స॒ర్వా విత్త॑స్య పూ॒ర్ణా స్యాత్॑ స ఏకో మానుష
ఆన॒న్దః॥ తే యే శతం॑ మానుషా ఆన॒న్దాః॑ స ఏకో మను॒ష్యగ॑న్ధర్వాణామాన॒న్దః॑ శ్రోత్రి॒యస్య॑
చాకామహ॑తస్య॒ తే యే శతం॑ మను॒ష్యగ॑న్ధర్వాణామాన॒న్దాః॑ స ఏకో
దే॒వగ॑న్ధర్వాణామాన॒న్దః॑ శ్రోత్రి॒యస్య॑ చాకామహ॑తస్య॒ తే యే శతం॑
దే॒వగ॑న్ధర్వాణామాన॒న్దాః॑ స ఏకః పితృ॑ణాం చిరలోకలోకానామాన॒న్దః॑ శ్రోత్రి॒యస్య॑
చాకామహ॑తస్య॒ తే యే శతం॑ పితృ॑ణాం చిరలోకలోకానామాన॒న్దాః॑ స ఏక ఆజాన॑జానాం
దే॒వానా॑మాన॒న్దః॑ శ్రోత్రి॒యస్య॑ చాకామహ॑తస్య॒ తే యే శతమా॑జాన॑జానాం
దే॒వానా॑మాన॒న్దాః॑ స ఏకః కర్మ॑దే॒వానాం దే॒వానా॑మాన॒న్దః॑ యే కర్మ॑ణా దే॒వాన॑పి యన్తి॒
శ్రోత్రి॒యస్య॑ చాకామహ॑తస్య॒ తే యే శతం॑ కర్మ॑దే॒వానాం దే॒వానా॑మాన॒న్దాః॑ స ఏకో
దే॒వానా॑మాన॒న్దః॑ శ్రోత్రి॒యస్య॑ చాకామహ॑తస్య॒ తే యే శతం॑ దే॒వానా॑మాన॒న్దాః॑ స ఏక
ఇ॒న్ద్రస్యాఽఽన॒న్దః॑ శ్రోత్రి॒యస్య॑ చాకామహ॑తస్య॒ తే యే శతమి॒న్ద్రస్యాఽఽన॒న్దాః॑ స ఏకో
బృ॒హస్ప॑తేరాన॒న్దః॑ శ్రోత్రి॒యస్య॑ చాకామహ॑తస్య॒ తే యే శతం॑ బృ॒హస్ప॑తేరాన॒న్దాః॑ స ఏకః
ప్ర॒జాప॑తేరాన॒న్దః॑ శ్రోత్రి॒యస్య॑ చాకామహ॑తస్య॒ తే యే శతం॑ ప్ర॒జాప॑తేరాన॒న్దాః॑ స ఏకో
బ్ర॒హ్మణ॑ ఆన॒న్దః॑ శ్రోత్రి॒యస్య॑ చాకామహ॑తస్య॒ స యశ్చా॑యం పు॒రుషే॑ యశ్చా॑సా॒వాది॑త్యే॒
స ఏకః॑ స య ఏ॒వం విత్॑ అస్మా॒లోకాత్ప్రే॑త్య ఏ॒తమ॑న్నమ॒యమా॑త్మానముపసంక్రామతి॒
ఏ॒తం ప్రా॑ణమ॒యమా॑త్మానముపసంక్రామతి॒ ఏ॒తం మనో॑మ॒యమా॑త్మానముపసంక్రామతి॒

ఏ॒తం వి॒జ్ఞా॒నమ॒యమా॒త్మాన॒ముప॑సంక్రామ॒తి॒ ఏ॒తమా॑న॒న్దమ॒యమా॒త్మాన॒ముప॑సంక్రామ॒తి॒
తద॑ప్యే॒ష శ్లో॑కో భ॒వతి॑॥౦॥

భీ॒షా॒స్మాన్మా॒నుషో॑ మ॒నుష్య॑గ॒న్ధర్వా॒ణాన్ దే॒వగ॑న్ధర్వా॒ణామ్ పి॒తృ॑ణా శ్చి॒రలో॑కలో॒కానా॑మా॒జాన॑జానాం క॒ర్మదే॒వానా॑యే క॒ర్మణా॑
దే॒వానా॑మ్ ఇ॒న్ద్రస్య॑ బృ॒హస్ప॑తేః ప్ర॒జాప॑తే॒బ్రహ్మ॑ణస్స యశ్చ స॒ఞ్చామ॑త్యే॒క ప॒ఞ్చాశత్॑॥౧౮॥

యతో॑ వా॒చో ని॑వర్త॒న్తి॒ అప్రా॑ప్య మ॒నసా॑ స॒హ॒ ఆన॑న్దం బ్ర॒హ్మ॑ణో వి॒ద్వాన్ న బి॑భే॒తి
కు॒తశ్చ॑నేతి॥ ఏ॒తగ్ం హ వా॑వ న త॒పతి॑ కి॒మహగ్ం॑ సా॒ధు నాక॑ర॒వమ్ కి॒మహం॑
పా॒పమ॑క॒రవ॑మితి॥ స య ఏ॒వం వి॒ద్వానే॑తే ఆ॒త్మాన॑గ్ం స్పృ॒ణుతే॑ ఉ॒భే హ్యే॒ష ఏతే॑
ఆ॒త్మాన॑గ్ం స్పృ॒ణుతే॑ య ఏ॒వం వేద॑ ఇ॒త్యుప॑నిషత్॑॥౯॥

యతః॑ కు॒తశ్చ॑ నైత॒మేకా॑దశ నవ॑॥౧౯॥

బ్ర॒హ్మవి॑దిద॒మయ॑మిద॒మేక॑విగ్ం శ॒తిర॒న్నాద॑న్ద॒రస॑మయాత్ప్రా॒ణో వ్యా॑నో॒పాన॑ ఆ॒కాశః॑ పృ॒థివీ॑ పు॒చ్ఛగ్ం॑ ష॒డ్వేగ్ం॑శ॒తిః ప్రా॑ణం
య॒జుర్ ఋ॒క్సామా॑దే॒శోఽథ॑ర్వా॒జ్ఞిర॑సః పు॒చ్ఛం ద్వా॑విగ్ంశ॒తిర్మత॑శ్చ॒ద్ధర్తగ్ం॑ స॒త్యం యోగో॑ మ॒హోఽష్టా॑దశ వి॒జ్ఞానం॑ ప్రి॒యం
మోదః॑ ప్ర॒మోద॑ ఆన॒ందో బ్ర॒హ్మ పు॒చ్ఛం ద్వా॑విగ్ంశ॒తిరస॑న్నే॒వాథాష్టా॑విగ్ంశ॒తిరస॑థ్వి॒డశ భీ॒షా॒స్మాన్మా॒నుషో॑ మ॒నుష్య॑గ॒న్ధర్వా॒ణాం
దే॒వగ॑న్ధర్వా॒ణాం పి॒తృ॑ణాం చి॒రలో॑కలో॒కానా॑మా॒జాన॑జానాం క॒ర్మదే॒వానా॑యే క॒ర్మణా॑ దే॒వానా॑మి॒న్ద్రస్య॑ బృ॒హస్ప॑తేః
ప్ర॒జాప॑తే॒ర్బ్రహ్మ॑ణస్స యశ్చ సంక్రామ॑త్యే॒కప॒ఞ్చాశద్ద్యుతః॑ కు॒తశ్చ॑ నైత॒మేకా॑దశ నవ॑॥౧౯॥

బ్ర॒హ్మవి॑న్నవ॑॥౧౯॥

స॒హ నా॑వవతు॒ సహ నౌ॑ భునక్తు॒ సహ వీ॑ర్యం క॒రవా॑వహై॒ తేజ॑స్వి నావధీ॒తమ॑స్తు మా
వి॒ద్విషా॑వహై॒ ఓం శా॒న్తిః శా॒న్తిః శా॒న్తిః॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥